

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ 2026

Μάθημα: ΙΣΤΟΡΙΑ (4)

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Παρασκευή, 19 Ιουνίου 2026

08:00 – 11:00

ΟΙ ΛΥΣΕΙΣ ΑΠΟΤΕΛΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ **ΔΕΚΑ ΕΞΙ (16)** ΣΕΛΙΔΕΣ

ΜΕΡΟΣ Α΄

(20 ΜΟΝΑΔΕΣ)

A1. Να προσδιορίσετε αν το περιεχόμενο των ακόλουθων προτάσεων είναι σωστό ή λάθος, γράφοντας στο τετράδιο απαντήσεών σας τη λέξη «σωστό» ή «λάθος», δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση.

α. Στο Συνέδριο Ειρήνης της Βιέννης (1814 - 1815) έλαβε μέρος και η Πρωσία.

β. Η Βιομηχανική Επανάσταση ξεκίνησε από τη Γερμανία.

γ. Το ΝΑΤΟ ιδρύθηκε ως συνασπισμός χωρών της Ανατολικής Ευρώπης.

δ. Η σύγκρουση Βόρειας και Νότιας Κορέας έγινε στη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου.

ε. Η Τουρκική Εισβολή στην Κύπρο ξεκίνησε τον Ιούλιο του 1974.

(5 x 2μ. = 10 μονάδες)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

α. ΣΩΣΤΟ (Α.Π. Γ΄ Λυκείου Κατ., σ. 17)

β. ΛΑΘΟΣ (Α.Π. Γ΄ Λυκείου Κατ., σ. 22)

γ. ΛΑΘΟΣ (Α.Π. Γ΄ Λυκείου Κατ., σ. 49)

δ. ΣΩΣΤΟ (Α.Π. Γ΄ Λυκείου Κατ., σ. 50)

ε. ΣΩΣΤΟ (Α.Π. Γ΄ Λυκείου Κατ., σ. 55)

A2. Να αντιστοιχίσετε κάθε προσωπικότητα της Στήλης Α΄ με ένα στοιχείο της Στήλης Β΄. Να γράψετε στο τετράδιο εξέτασής σας τους αριθμούς της Στήλης Α΄ και δίπλα από τον καθένα, το γράμμα της Στήλης Β΄ που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

Προσοχή: Στη Στήλη Β΄ περισσεύουν δύο στοιχεία.

ΣΤΗΛΗ Α΄	ΣΤΗΛΗ Β΄
1. Όθωνας	α. Βρετανός Πρωθυπουργός
2. Ελευθέριος Βενιζέλος	β. Βασιλιάς της Ελλάδας
3. Φραγκίσκος Φερδινάνδος	γ. Αγωνιστής της ΕΟΚΑ
4. Γουίνστον Τσόρτσιλ	δ. Τσάρος της Ρωσίας
5. Γρηγόρης Αυξεντίου	ε. Οθωμανός Σουλτάνος
	στ. Πρωθυπουργός της Ελλάδας
	ζ. Διάδοχος του αυστριακού θρόνου

(5 x 2μ. = 10 μονάδες)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

1.β (Α.Π. Γ΄ Λυκείου Κατ., σ. 20)

2.στ (Α.Π. Γ΄ Λυκείου Κατ., σ. 25)

3.ζ (Α.Π. Γ΄ Λυκείου Κατ., σ. 29)

4.α (Α.Π. Γ΄ Λυκείου Κατ., σ. 46)

5.γ (Α.Π. Γ΄ Λυκείου Κατ., σ. 52)

ΜΕΡΟΣ Β΄

(45 ΜΟΝΑΔΕΣ)

B1. Να γράψετε σύντομα κατατοπιστικά σημειώματα για τα πιο κάτω, με βάση τα ζητούμενα των παρενθέσεων:

α. New Deal, 1933

(εμπνευστής, δύο [2] μέτρα, ένα [1] αποτέλεσμα)

Απάντηση

Εμπνευστής

Φραγκλίνος Ρούζβελτ

Δύο [2] μέτρα

- Ενίσχυσε τον παρεμβατικό ρόλο του κράτους
- Αναδιοργάνωσε το τραπεζικό σύστημα
- Αποδέσμευσε το δολάριο από τον κανόνα του χρυσού
- Αύξησε την αγοραστική δύναμη των πολιτών
- Μείωσε την παραγωγή προϊόντων
- Αύξησε την τιμή των αγροτικών προϊόντων
- Βελτίωσε τους μισθούς
- Έλαβε σειρά κοινωνικών μέτρων υπέρ των εργαζομένων
- Προγραμμάτισε σειρά μεγάλων έργων

Ένα [1] αποτέλεσμα

- Μειώθηκε η ανεργία
- Σταθεροποιήθηκε το δημοκρατικό καθεστώς
- Άνοιξε τον δρόμο για την οικονομική ανάπτυξη των ΗΠΑ

Α.Π. Γ΄ Λυκείου Κατ., σ. 41.

β. Κίνημα των Αδεσμεύτων

(χρονολογία, δύο [2] μέλη, δύο [2] επιδιώξεις)

Απάντηση

Χρονολογία

1961

Δύο (2) μέλη:

Ινδία, Αίγυπτος, Γιουγκοσλαβία, Κύπρος, Αλγερία, Νιγηρία κ.ά.

Επιδιώξεις:

1. Παραμονή εκτός των δύο συνασπισμών (δυτικού και ανατολικού).
2. Ενεργητική ουδετερότητα στον Ψυχρό Πόλεμο
3. Αυτόνομος παράγοντας στη διεθνή σκηνή/υπολογίσιμη δύναμη στη διεθνή σκηνή
4. Ανακατανομή των πόρων του πλανήτη
5. Διάλογος Βορρά-Νότου, με σκοπό τη μείωση των ανισοτήτων.

Α.Π. Γ΄ Λυκείου Κατ., σ. 51.

γ. Ψήφισμα 186 του Συμβουλίου Ασφαλείας
(χρονολογία, δύο [2] πρόνοιες)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Χρονολογία: 1964

Πρόνοιες:

- Αναγνώριζε την κυρίαρχη Δημοκρατία της Κύπρου και τη νόμιμη κυβέρνησή της.
- Η Κυπριακή Δημοκρατία είχε την ευθύνη της διατήρησης και της επαναφοράς του νόμου και της τάξης
- Αποφασίστηκε η αποστολή στην Κύπρο ειρηνευτικής δύναμης του ΟΗΕ/UNFICYP.
- Αποφασίστηκε ο διορισμός, από τον Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού, ενός μεσολαβητή για την προώθηση ειρηνικής επίλυσης του κυπριακού προβλήματος, σύμφωνα με τον Καταστατικό Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

Α.Π. Γ΄ Λυκείου Κατ., σ. 54.

(3 x 5μ. = 15 μονάδες)

B2. Σε κείμενο έκτασης 200-240 λέξεων, να αναφέρετε την **αιτία** και την **έκβαση** του Α΄ και του Β΄ Βαλκανικού Πολέμου (1912-1913). Στη συνέχεια, να παρουσιάσετε τις **δύο (2) συνθήκες** με τις οποίες έληξαν οι Βαλκανικοί Πόλεμοι, κάνοντας αναφορά σε **δύο (2) πρόνοιες** της κάθε συνθήκης. Τέλος, να εξηγήσετε γιατί το αποτέλεσμα αυτών των πολέμων ήταν **σημαντικό** για την εδαφική επέκταση της Ελλάδας. Στο κείμενό σας να εντάσσονται λειτουργικά οι πιο κάτω όροι/έννοιες:

**Συνθήκη Λονδίνου, Συνθήκη Βουκουρεστίου,
εδαφικές ρυθμίσεις, Μεγάλη Ιδέα**

(15 μονάδες)

Απάντηση

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

- Αναφορά στο ανατολικό ζήτημα/ παρακμή Οθωμανικής Αυτοκρατορίας
- Αναφορά στις εθνικές επιδιώξεις των βαλκανικών κρατών
- Αναφορά στην αφορμή/ τους αντίπαλους συνασπισμούς των πολέμων
- Αναφορά στις εθνικές διεκδικήσεις της Ελλάδας

- Ή άλλος συναφής πρόλογος

ΚΥΡΙΟ ΘΕΜΑ:

❖ Α΄ ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ:

Αιτία: αλυτρωτισμός / η επιθυμία για απελευθέρωση των ευρωπαϊκών εδαφών της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας/Κίνημα Νεοτούρκων

Έκβαση: Νίκη βαλκανικών κρατών / Ελλάδα, Σερβία, Μαυροβούνιο, Βουλγαρία/βαλκανικός συνασπισμός / ήττα Οθωμανικής Αυτοκρατορίας

Συνθήκη με την οποία έληξε:

Συνθήκη του Λονδίνου - Α΄ Βαλκανικός Πόλεμος [Μάϊος] 1913

Πρόνοιες:

1. Εκχώρηση από τον σουλτάνο όλων των εδαφών δυτικά της γραμμής Αίνου-Μηδείας/εκχώρηση των ευρωπαϊκών-βαλκανικών κτήσεων του σουλτάνου, εκτός της Αλβανίας, στην Ελλάδα, Βουλγαρία, Σερβία και Μαυροβούνιο.
2. Ο σουλτάνος παραιτήθηκε από τα δικαιώματά του στην Κρήτη.
3. Οι έξι μεγάλες δυνάμεις αναλάμβαναν να ορίσουν τα σύνορα και οποιαδήποτε άλλα ζητήματα αναφορικά με την Αλβανία.
4. Οι έξι μεγάλες δυνάμεις αναλάμβαναν να καθορίσουν το μέλλον των νησιών του Αιγαίου (και της χερσονήσου του Άθω).

❖ Β΄ ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ:

Αιτία:

- άρνηση της Βουλγαρίας για μείωση της έκτασης των εδαφών της / οι υπερβολικές αξιώσεις της Βουλγαρίας επί του εδαφικού
- εκκρεμότητες / ασάφειες που άφησε η Συνθήκη του Λονδίνου

Έκβαση:

- νίκη Ελλάδας – Σερβίας, [Ρουμανίας, Τουρκίας]
- ήττα Βουλγαρίας

Συνθήκη με την οποία έληξε:

Συνθήκη του Βουκουρεστίου - Β΄ Βαλκανικός Πόλεμος [Ιούλιος – Αύγουστος/καλοκαίρι] 1913

Πρόνοιες:

1. κατακύρωσε την Καβάλα και την περιοχή της στην Ελλάδα/προσάρτηση σχεδόν ολόκληρης της Μακεδονίας και της περιοχής της Καβάλας
2. Προσάρτηση της Κρήτης στην Ελλάδα
3. Τα νησιά του Βορείου Αιγαίου υπό ελληνική κυριαρχία [ο σουλτάνος δεν αναγνώρισε την ελληνική κυριαρχία]
4. Προσάρτηση της Νότιας Ηπείρου στην Ελλάδα
5. Εδαφικά κέρδη της Σερβίας απέναντι στη Βουλγαρία [Οχρίδα, Στιπ, Κότσανη και Μοναστήρι / Μπίτολα]
6. Εδαφικά κέρδη της Ρουμανίας απέναντι στη Βουλγαρία [Νότια Δοβρουσά]
7. Εδαφικά κέρδη Βουλγαρίας σε σχέση με τα προπολεμικά σύνορά της [Μακεδονία του Πιρίν]

❖ **Σημαντικό αποτέλεσμα για την εδαφική επέκταση της Ελλάδας:**

1. Σταδιακή υλοποίηση του οράματος της Μεγάλης Ιδέας και της πολιτικής του Αλυτρωτισμού

Και ένα εκ των δύο:

2. Η Ελλάδα διπλασίασε σχεδόν τα εδάφη (και τον πληθυσμό) της.
3. Σπουδαιότητα προσάρτησης των συγκεκριμένων εδαφών λόγω στρατηγικής σημασίας των περιοχών / λόγω επιτυχίας της Ελλάδας απέναντι στις διεκδικήσεις άλλων βαλκανικών χωρών.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ:

- Οι δύο Βαλκανικοί πόλεμοι καθόρισαν μια νέα τάξη πραγμάτων στα Βαλκάνια μετά την κατάρρευση της Οθωμανικής αυτοκρατορίας και του οράματος της Βουλγαρίας για δημιουργία της «Μεγάλης Βουλγαρίας» του Αγίου Στεφάνου (1878).
- Οι δύο Βαλκανικοί πόλεμοι ενίσχυσαν σε σημαντικό βαθμό τη θέση της Ελλάδας στη διεθνή πολιτική σκηνή αφού απέκτησε περιοχές με ιδιαίτερη γεωπολιτική σημασία, οι οποίες ονομάστηκαν Νέες Χώρες σε αντιδιαστολή με την Παλαιά Ελλάδα προ των Βαλκανικών πολέμων.
- Ή άλλος συναφής επίλογος

B3. Η Ελληνική Επανάσταση ξεκίνησε τον Φεβρουάριο του 1821 με την εξέγερση στις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες. Σε κείμενο έκτασης 140-180 λέξεων: **α)** να αιτιολογήσετε την **επιλογή του χώρου** της εξέγερσης, **β)** να καταγράψετε **τρεις**

(3) λόγους αποτυχίας της και γ) να παρουσιάσετε τρεις (3) παράγοντες που ευνόησαν τη μετέπειτα εδραίωση της Επανάστασης στον νότιο ελλαδικό χώρο.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ:

Σύντομος πρόλογος – Εισαγωγή

- Αναφορά στις συνθήκες οργάνωσης και έκρηξης της Ελληνικής Επανάστασης
- Αναφορά στη θέση της Ελληνικής Επανάστασης στο ευρύτερο πλαίσιο των εθνικών και φιλελεύθερων κινημάτων του 19ου αιώνα
- Παράφραση των ζητούμενων χωρίς λεπτομέρειες

Ζητούμενα

Αιτιολόγηση επιλογής του χώρου

1. Πιθανότητα πρόκλησης ρωσοτουρκικού πολέμου
2. Παρουσία πολλών Ελλήνων στις πόλεις της Μολδαβίας και της Βλαχίας
3. Στις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες ηγεμόνευαν Φαναριώτες
4. Ο πληθυσμός ήταν χριστιανικός ορθόδοξος
5. Ελπίδα ότι οι Σέρβοι και οι υπόλοιποι εξεγερμένοι λαοί των Βαλκανίων θα συνέβαλλαν στην εξέγερση

1. Λόγοι αποτυχίας της εξέγερσης

- Άρνηση βοήθειας από τη Ρωσία
- Αποκήρυξη της εξέγερσης από τον Τσάρο
- Ανομοιογένεια του στρατεύματος του Υψηλάντη
- Έλλειψη σοβαρού πολεμικού σχεδιασμού
- Ασυνεννοησία σε πολλά επίπεδα της ιεραρχίας
- Υπέρτερες (ισχυρότερες) τουρκικές δυνάμεις
- Παρασπονδία Θεόδωρου Βλαδιμηρέκσου
- Εισβολή τουρκικών στρατευμάτων

Ευνοϊκοί παράγοντες για εδραίωση της Επανάστασης

- Προετοιμασία της επανάστασης από τη Φιλική Εταιρεία
- Πυκνότερος ελληνικός πληθυσμός
- Δύσβατες ορεινές περιοχές που πρόσφεραν αμυντικές διευκολύνσεις
- Μεγάλη απόσταση της Πελοποννήσου από την Κωνσταντινούπολη.
- Δυσχέρεια πρόσβασης οθωμανικών στρατευμάτων στην Πελοπόννησο.
- Απουσία ισχυρής οθωμανικής στρατιωτικής δύναμης

- Η εξέγερση του Αλή Πασά στην Ήπειρο απασχολούσε σημαντικές οθωμανικές δυνάμεις.
- Ένοπλα σώματα (αρματολοί / κλέφτες)
- Συστείρωση Ελλήνων λόγω του απαγχονισμού του Πατριάρχη
- Πολεμικός Στόλος Ύδρας Σπετσών/ Στόλος (εμπορικά πλοία) Ελλήνων
- Ισχυρό φιλελληνικό ρεύμα

Σύντομος επίλογος – Κατακλείδα

- Ανακεφαλαίωση/ Σύνοψη για τη σημασία / συμβολή της εξέγερσης στις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες/ ενεθάρρυνε τους Έλληνες να ξεσηκωθούν/ Κατέδειξε την τόλμη και την αποφασιστικότητα για ελευθερία.....

ΑΠ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ σ. 18

(15 μονάδες)

ΜΕΡΟΣ Γ΄

(35 ΜΟΝΑΔΕΣ)

Προσοχή:

- Ορθή είναι η απάντηση που τεκμηριώνεται επαρκώς με βάση στοιχεία από τις πηγές που παρατίθενται, καθώς και άλλα ιστορικά γεγονότα/στοιχεία.
- Η αντιγραφή αυτούσιων χωρίων από τις πηγές, χωρίς περαιτέρω επεξεργασία τους, αξιολογείται με μηδέν μονάδες.

Γ1

(12 μονάδες)

Παράθεμα Ι

Νεκροί Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου

Χώρες	Πληθυσμός	Νεκροί
Γαλλία	36.5 εκ.	1.4 εκ.
Γερμανία	67 εκ.	1.8 εκ.
Ιταλία	37 εκ.	0.46 εκ.
Βρετανία	46 εκ.	0.74 εκ.
Ρωσία	164 εκ.	1.7 εκ.
Αυστροουγγαρία	52 εκ.	1.2 εκ.
Η.Π.Α.	93 εκ.	0.11 εκ.

εκ. = εκατομμύρια

Στοιχεία του πίνακα από: M. Howard, *The First World War, A very short introduction*, Oxford University Press, Oxford/New York 2002, Appendix II.

Παράθεμα II

Παρ' όλο που ο πόλεμος [Α΄ Παγκόσμιος, 1914-1918], εξαιτίας του στατικού* του χαρακτήρα, είχε λίγα σχετικά θύματα στον άμαχο πληθυσμό, οι συνολικοί αριθμοί των νεκρών και τραυματιών ήταν εκπληκτικοί. Σε σύνολο 65 περίπου εκατομμυρίων ανδρών που πολέμησαν κάτω από τις σημαίες των εμπολέμων, 10 εκατομμύρια σκοτώθηκαν και άλλα 20 εκατομμύρια τραυματίστηκαν. Ο αγώνας ήταν μια πάλη αντοχής. Η νίκη των δυνάμεων της Αντάντ ήρθε ως αποτέλεσμα του αδιαφιλονίκητου ελέγχου των θαλασσών από μέρους τους και της απεριόριστης σχεδόν δυνατότητάς τους να εφοδιάζονται με κεφάλαια, τρόφιμα και πολεμοφόδια από σύμμαχες και ουδέτερες χώρες σε ολόκληρο τον κόσμο.

*στατικού= αμετάβλητου

E. Burns, *Ευρωπαϊκή Ιστορία: Εισαγωγή στην Ιστορία και Πολιτισμό της Νεότερης Ευρώπης*, τ.2, εκδ. Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1988, σελ. 287.

Παράθεμα III

Τα σχέδια όλων των στρατιωτικών επιτελείων βασίζονταν στην προοπτική ενός σύντομου πολέμου. Αλλά νέα όπλα είχαν καταστήσει την άμυνα τόσο ισχυρή, ώστε να αποκλείονται ξαφνικές νίκες και έτσι, μέσα σε λίγες εβδομάδες, ο πόλεμος καταστάλαξε σ' ένα μακρό αδιέξοδο, που έμεινε άλυτο επί τέσσερα σχεδόν χρόνια. Καθώς ο πόλεμος τραβούσε σε μάκρος, γινόταν όλο και περισσότερο μια αναμέτρηση λαών και οικονομικών πόρων και λιγότερο στρατών και στόλων. Ο υποβρυχιακός πόλεμος, με τον οποίον οι Γερμανοί επεδίωξαν να εξουδετερώσουν τη συντριπτική υπεροχή του βρετανικού πολεμικού ναυτικού, κατέστρεφε εμπορικά πλοία που μετέφεραν τρόφιμα

και βιομηχανικά εφόδια, ενώ ο αποκλεισμός των γερμανικών λιμένων [από την Αντάντ] νέκρωνε τη γερμανική οικονομία με τη στέρηση βασικών υλικών.

Κ.Ουάιρ, Κ.Μ.Πανικκάρ, Ι.Μ.Ρομείν, *Ιστορία της Ανθρωπότητας: Η εξέλιξη του πολιτισμού και των επιστημών, ο εικοστός αιώνας*, τ.9, εκδ. Χ.Τεγόπουλος – Ν.Νίκας & Σία Ο.Ε., Αθήναι 1970, σελ. 0288/4501.

Αφού μελετήσετε τα πιο πάνω Παραθέματα και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα πιο κάτω ερωτήματα:

- α. Με βάση τον πίνακα του Παραθέματος Ι, να καταγράψετε **δύο (2) χώρες** των δυνάμεων της Αντάντ και **δύο (2) χώρες** των Κεντρικών Δυνάμεων που είχαν τον μεγαλύτερο αριθμό νεκρών στον πόλεμο. **(2 μονάδες)**
- β. Να αναφέρετε με βάση το Παράθεμα ΙΙ **δύο (2) λόγους** επικράτησης της Αντάντ στον πόλεμο και να εξηγήσετε με βάση το Παράθεμα ΙΙΙ **πώς** η Γερμανία προσπάθησε να εξουδετερώσει την υπεροχή των δυνάμεων της Αντάντ. **(5 μονάδες)**
- γ. Στο Παράθεμα ΙΙ ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος χαρακτηρίζεται ως **στατικός**. Να εξηγήσετε τον χαρακτηρισμό αυτόν με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, κάνοντας αναφορά και στη χρήση της νέας τεχνολογίας στον πόλεμο. **(5 μονάδες)**

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

α. Δύο (2) χώρες των δυνάμεων της Αντάντ:

Γαλλία, Ρωσία

Δύο (2) χώρες Κεντρικών Δυνάμεων:

Γερμανία, Αυστροουγγαρία

β. Δύο (2) λόγοι επικράτησης της Αντάντ:

- Αδιαφιλονίκητος έλεγχος των θαλασσών
- Απεριόριστη σχεδόν δυνατότητα να εφοδιάζονται με κεφάλαια, τρόφιμα και πολεμοφόδια από σύμμαχες και ουδέτερες χώρες σε ολόκληρο τον κόσμο.

Πώς η Γερμανία προσπάθησε να εξουδετερώσει την υπεροχή των δυνάμεων της Αντάντ:

- Ο υποβρυχιακός πόλεμος / χρήση υποβρυχίων [με τον οποίον οι Γερμανοί επεδίωξαν να εξουδετερώσουν την συντριπτική υπεροχή του βρετανικού πολεμικού ναυτικού], κατέστρεφε εμπορικά πλοία που μετέφεραν τρόφιμα και βιομηχανικά εφόδια

γ. Εξήγηση:

- Ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος χαρακτηρίζεται ως «στατικός» επειδή, [ιδιαίτερα στο Δυτικό Μέτωπο,] οι αντίπαλοι στρατοί παρέμεναν για μεγάλα χρονικά διαστήματα στις ίδιες αμυντικές γραμμές / χαρακώματα
ή
- Οι στρατιώτες είχαν οργανωθεί σε εκτεταμένα δίκτυα χαρακωμάτων και αμυντικών οχυρώσεων, [γεγονός που δυσκόλευε την προέλαση των στρατευμάτων. Παρά τις αιματηρές επιθέσεις, οι εδαφικές μεταβολές ήταν συνήθως περιορισμένες και το μέτωπο παρέμενε σχεδόν αμετάβλητο. Έτσι, ο πόλεμος εξελίχθηκε σε έναν πόλεμο φθοράς, με μεγάλες ανθρώπινες απώλειες αλλά μικρή κινητικότητα, γι' αυτό και χαρακτηρίζεται ως στατικός].
και
- Η χρήση της νέας τεχνολογίας, δηλαδή δηλητηριώδη αέρια, άρματα μάχης και αεροπλάνα, καθώς και η ευρεία χρήση πολυβόλου και πυροβόλου, ανάγκαζε τους αντιπάλους να οχυρώνονται σε χαρακώματα ή και τα χαρακώματα οδήγησαν στη δημιουργία νέων όπλων προκειμένου να πετύχουν οι αντίπαλοι τον στόχο τους.

Α.Π. Γ΄ Λυκείου Κατ., σ. 29-30.

Παράθεμα Ι

«Ο Heil*-ότατος»

Απόσπασμα σκίτσου στο
βρετανικό περιοδικό *The
Punch*, ημερομ. 15/08/1934.

Μετάφραση κειμένου στην
κορώνα:

**Πρόεδρος,
Καγκελλάριος,
Αρχηγός του Στρατού**

[https://magazine.punch.co.uk/i
mage?_bqG=141&_bqH=eJwz
i8wocwzKLUhO9oo0Kg4PtvTx
TvUMSQsqDAm0MjlySDI0AG
Mg6RnvEuxs61yUX55XrAbmx
Dv6udiWANmhwa5B8Z4utqEg
hVleWZmmQUI5OZ7pavGOzi
G2xamJRckZAKMalFs-](https://magazine.punch.co.uk/image?_bqG=141&_bqH=eJwzi8wocwzKLUhO9oo0Kg4PtvTxTvUMSQsqDAm0MjlySDI0AGMg6RnvEuxs61yUX55XrAbmxDv6udiWANmhwa5B8Z4utqEghVleWZmmQUI5OZ7pavGOziG2xamJRckZAKMalFs-)

(Ημ. ανάκτησης: 17/06/2026)

* ναζιστικός χαιρετισμός,
συνήθως συνδυασμένος με
το όνομα του ηγέτη των Ναζί.

Παράθεμα ΙΙ

Η μεγάλη επίδραση του Μουσολίνι στον Χίτλερ φαίνεται επίσης από το γεγονός ότι αρχικά εγκαθίδρυσε το καθεστώς του με πολύ παρόμοιο τρόπο. Όπως είχε κάνει και ο Μουσολίνι, έτσι και ο Χίτλερ σχημάτισε κυβέρνηση συνασπισμού στις 30 Ιανουαρίου 1933, στην οποία οι συντηρητικοί είχαν περισσότερους υπουργούς από τους Ναζί. Ωστόσο, όπως και στην Ιταλία το 1922, οι Εθνικοσοσιαλιστές έλαβαν εκείνα τα υπουργεία χάρη στα οποία ήταν δυνατή η οικοδόμηση ενός αστυνομικού κράτους. Όπως και ο Μουσολίνι, έτσι και ο Χίτλερ πέρασε έναν εξουσιοδοτικό νόμο από το κοινοβούλιο, ο οποίος, αφού παρατάθηκε αρκετές φορές, κατέστησε δυνατή τη

φαινομενικά νόμιμη εγκαθίδρυση μιας δικτατορίας. Ο Χίτλερ έδωσε κρατική υπόσταση στα Τάγματα Εφόδου, τοποθετώντας τον κομματικό του στρατό σε μια βασική πολιτική θέση, όπως είχε κάνει και ο Μουσολίνι με τη φασιστική πολιτοφυλακή του. [...] Όσο περισσότερο ο Χίτλερ επέκτεινε τη δικτατορία του και όσο μεγαλύτερες ήταν οι διπλωματικές επιτυχίες του, τόσο περισσότερο κυριαρχούσε στις πολιτικές σχέσεις με τον Μουσολίνι.

Wolfgang Schieder, "Adolf Hitler and Benito Mussolini, The Staging of a Political Friendship", στο: Andrea, Di Michele and Focardi, Filippo, *Rethinking Fascism: The Italian and German Dictatorships*, De Gruyter Oldenbourg, Berlin/ Boston 2022, σελ.88 (ελεύθερη μετάφραση θεματοθετικής ομάδας).

Αφού μελετήσετε τα πιο πάνω Παραθέματα και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα πιο κάτω ερωτήματα:

- α. Να περιγράψετε το σκίτσο του Παραθέματος I (πρόσωπο, αντικείμενο), να κατονομάσετε το εικονιζόμενο πρόσωπο και να εξηγήσετε ποιο μήνυμα θέλει να στείλει ο σκιτσογράφος. **(6 μονάδες)**
- β. Με βάση το Παράθεμα II, να καταγράψετε **τρεις (3) επιδράσεις** που άσκησε η δικτατορία του Μουσολίνι στον Χίτλερ. **(3 μονάδες)**
- γ. Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις να αναφέρετε και να εξηγήσετε **μία (1) διπλωματική επιτυχία** του Χίτλερ κατά την περίοδο **1938-1939**. **(3 μονάδες)**

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

α. i. Περιγραφή σκίτσου

- Άντρας με στρατιωτική στολή σε στάση ευθυτενή/ σε στάση που δείχνει απόλυτη πειθαρχία, ή και τελετουργικό σκηνικό
- Τοποθετεί στο κεφάλι του βασιλική κορώνα με το σύμβολο της σβάστικας/ναζιστικό σύμβολο που αναγράφει τα αξιώματά του, πρόεδρος/καγκελάριος/αρχηγός του στρατού

ii. Εικονιζόμενο πρόσωπο: Αδόλφος Χίτλερ

iii. Μήνυμα σκιτσογράφου

Η συγκέντρωση βασικών αξιωμάτων του γερμανικού κράτους στα χέρια του Χίτλερ παραλληλίζεται με την ενθρόνιση βασιλιά/βασιλεία επιδιώκοντας την απόλυτη εξουσία και την προβολή του ως απόλυτου άρχοντα (μπορεί να γίνει αναφορά σε ειρωνεία του περιοδικού)

β. Επιδράσεις της δικτατορίας του Μουσολίνι στον Χίτλερ

- Όπως και ο Μουσολίνι, έτσι και ο Χίτλερ σχημάτισε κυβέρνηση συνασπισμού, στην οποία οι συντηρητικοί είχαν περισσότερους υπουργούς από τους Ναζί.
- Όπως και ο Μουσολίνι έτσι και ο Χίτλερ έδωσε στους Εθνικοσοσιαλιστές έλαβαν εκείνα τα υπουργεία χάρη στα οποία ήταν δυνατή η οικοδόμηση ενός αστυνομικού κράτους.
- Όπως και ο Μουσολίνι, έτσι και ο Χίτλερ πέρασε έναν εξουσιοδοτικό νόμο από το κοινοβούλιο, ο οποίος κατέστησε δυνατή τη φαινομενικά νόμιμη εγκαθίδρυση μιας δικτατορίας.
- Όπως και ο Μουσολίνι έτσι και ο Χίτλερ έδωσε κρατική υπόσταση στα Τάγματα Εφόδου, τοποθετώντας τον κομματικό του στρατό σε μια βασική πολιτική θέση.

γ. Διπλωματική επιτυχία του Χίτλερ 1938-1939

- Ένωση με την Αυστρία πέτυχε την ενσωμάτωση της ανεξάρτητης Αυστρίας ως αποτέλεσμα εκβιαστικών ενεργειών.
- Συνδιάσκεψη του Μονάχου: πέτυχε την παραχώρηση της Σουδητίας με τη συγκατάθεση Αγγλίας και Γαλλίας
- Κατάληψη Τσεχοσλοβακίας: πέτυχε τη μη αντίδραση των ευρωπαϊκών δυνάμεων παρά την καταπάτηση της Συμφωνίας του Μονάχου.
- Σύμφωνο Μολότοφ-Ρίμπεντροπ: πέτυχε την εξασφάλιση του ανατολικού μετώπου μέσω της συμφωνίας μη επίθεσης με την ΕΣΣΔ.

ΑΠ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ σ. 38, 42-43

Γ3

(11 μονάδες)

Παράθεμα Ι

Το 1958 οι πιέσεις εντάθηκαν. Τον Φεβρουάριο, μετά από βρετανική βολιδοσκόπηση, η ελληνική κυβέρνηση εξέτασε το ενδεχόμενο να δεχτεί την παραχώρηση μίας βάσης στην Κύπρο στους Τούρκους, με αντάλλαγμα την Ένωση. Και αυτό παρά την αντίθετη γνώμη του Μακαρίου: στη φάση αυτή, επειδή ακριβώς συζητούνταν η ίδια η άμεση Ένωση, η Αθήνα φαίνεται ότι έκρινε εαυτήν αρμόδια να λάβει τη σχετική απόφαση ή έστω να εξετάσει μια παρόμοια λύση. Έτσι κι αλλιώς, η βρετανική βολιδοσκόπηση απορρίφθηκε από τους Τούρκους, οπότε δεν υπήρξε πεδίο για την ανάπτυξη διαφωνίας. Ούτε και καταγράφεται διαφορετική θέση Αθήνας και Λευκωσίας μετά την παρουσίαση του σχεδίου Macmillan τον Ιούνιο του 1958. Στη φάση αυτή η ελλαδική και η κυπριακή ηγεσία συμφωνούσαν ότι το σχέδιο ήταν καταστροφικό και προοίμιο διχοτόμησης.

Ευάνθης Χατζηβασιλείου, *Στρατηγικές του Κυπριακού: Η δεκαετία του 1950*, β' εκδ., εκδ. Πατάκη, Αθήνα 2005, σσ. 349-350.

Αφού μελετήσετε το πιο πάνω Παράθεμα και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα πιο κάτω ερωτήματα:

- α. Να γράψετε αν η πιο πάνω πηγή είναι πρωτογενής ή δευτερογενής. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας. **(2 μονάδες)**
- β. Με βάση το Παράθεμα Ι να αναφέρετε ποια ήταν η πρόταση της βρετανικής βολιδοσκοπησης στις αρχές του 1958 και ποιο ήταν το αποτέλεσμα. **(3 μονάδες)**
- γ. Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις να καταγράψετε **δύο (2) πρόνοιες** του σχεδίου Macmillan. **(2 μονάδες)**
- δ. Η κυπριακή ηγεσία τον Σεπτέμβριο του 1958 μετακινήθηκε από το αίτημα της Ένωσης στην αποδοχή της Ανεξαρτησίας. Με βάση το Παράθεμα Ι ή/και τις ιστορικές σας γνώσεις να αναφέρετε **δύο (2) λόγους** που αιτιολογούν αυτήν τη μετακίνηση της κυπριακής πλευράς. **(4 μονάδες)**

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

- α. Το Παράθεμα Ι είναι δευτερογενής πηγή, καθώς είναι βιβλίο που γράφηκε το 2005, ενώ τα γεγονότα συνέβησαν το 1958 / κατά τη διάρκεια του σχεδίου Macmillan

ή

Το Παράθεμα Ι είναι δευτερογενής πηγή, καθώς αναφέρεται σε γεγονότα μιας προγενέστερης εποχής, τα οποία ο συγγραφέας καταγράφει/ερμηνεύει/παρουσιάζει σε ύστερο χρόνο.

β.

- Η πρόταση αφορούσε την παραχώρηση μιας βάσης στην Κύπρο προς τους Τούρκους με αντάλλαγμα την Ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα. Το αποτέλεσμα ήταν να μην γίνει περαιτέρω συζήτηση γιατί απορρίφθηκε από την Τουρκία.

γ. Πρόνοιες σχεδίου Macmillan:

- τριπλή συγκυριαρχία (βασική κυριαρχία στους Βρετανούς)
- Σύνταγμα με διαχωριστικά στοιχεία
- διπλή υπηκοότητα (βρετανική ελληνική οι Ελληνοκύπριοι και βρετανική και τουρκική οι Τουρκοκύπριοι)
- δημιουργία ξεχωριστών κοινοτικών Βουλών

- Ο Κυβερνήτης θα είχε τον έλεγχο εξωτερικών υποθέσεων άμυνας και εσωτερικής ασφάλειας
- διατήρηση στρατιωτικών βάσεων

δ. Λόγοι αλλαγής στάσης:

- βρετανικός εκβιασμός με την εφαρμογή του σχεδίου Macmillan
- απειλητική στάση της Τουρκίας απέναντι στο ενδεχόμενο της Ένωσης
- αρνητικό κλίμα στον ΟΗΕ για το κυπριακό ζήτημα
- βίαιες συγκρούσεις του καλοκαιριού μεταξύ Ε/Κ και Τ/Κ
- θέληση της κυπριακής πλευράς να έχει η ίδια την πρωτοβουλία των κινήσεων έναντι της Αθήνας
- στόχευση της κυπριακής πλευράς να εξουδετερώσει τις διχοτομικές βλέψεις της Τουρκίας
- καταστροφικό σχέδιο Macmillan
-

ΤΕΛΟΣ